

Nr 500.

Av herr **Gardell m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet.

För att bereda riksdagen tillfälle att yttra sig beträffande riktlinjerna för den ifrågasatta omorganisationen av hushållningssällskapen och deras verksamhet har i Kungl. Maj:ts proposition nr 172 till årets riksdag chefen för jordbruksdepartementet framlagt förslag i ärendet. I stort sett torde också detta vara ägnat att stärka sällskapen och göra dem bättre skickade att i enlighet med sin uppgift tjäna jordbruket i olika verksamhetsformer. Men innan slutlig ståndpunkt tages och detaljförslag framläggas anse vi oss böra göra ett par erinringar i punkter, där förslag icke synes oss tillfredsställande utan enligt vår mening bör bliva föremål för särskild uppmärksamhet och ändring.

Beträffande hemslöjden har departementschefen anslutit sig till vad lantbruksstyrelsen anfört om behovet av stöd för hemslöjden och även ansett, att frågan bör underkastas ytterligare utredning och övervägande. Häremot är måhända ingenting att invända, men vi vilja understryka vikten av att dessa åtgärder vidtagas skyndsammast på grund av det stora behovet av sakkunnig och inspirerande ledning och rådgivning i den för vår landsbygdsbefolkning så viktiga hemslöjden, där endast ett snabbt och målmedvetet ingripande torde kunna rädda oskattbara värden från att gå förlorade.

Stora betänkligheter måste förslaget om grunderna för omkostnadsanslagets fördelning mellan hushållningssällskapen väcka. Visserligen är propositionens förslag att föredraga framför utredningens synnerligen invecklade beräkningar, men i intetdera fallet synes hänsyn tagits till de olika sällskapens verkliga anslagsbehov för att sätta dem i stånd att fylla sina uppgifter. Sålunda innefattar förslaget, att hos de olika sällskapen skulle anställas ett visst antal tjänstemän, och härvid har icke någon större skillnad gjorts mellan flertalet sällskap i fråga om antalet konsulenter, utan olikheten inskränker sig till ett ökat antal jordbruksinstruktörer i de större. Då verksamhetens omfattning måste i hög grad vara beroende av att icke blott arbetskraft finnes anställd utan också att disponibla medel finnas till kostnaderna för verksamheten, som ju till övervägande del bestridas av hushållningssällskapen och endast i vissa fall och till viss del betalas av rekvirent, kunde förväntats, att medelsbehovet härför åtminstone överslagsvis beräknats. Tvivelsutan finnas även i de mindre länen tillräckliga arbetsuppgifter för de föreslagna tjänstemännen, men det måste givet-

vis ur alla synpunkter vara otillfredsställande, om deras arbetskraft av förberörda orsak icke helt kan utnyttjas. Så torde emellertid bli förhållandet i Gotlands läns hushållningssällskap, där förutom lantbruksdirektör och kameratealer tjänstemän skulle anställas fem konsulenter och tre instruktörer, vilka kunna beräknas i rese- och traktamentsersättningar draga en sammanlagd kostnad av omkring 30 000 kronor, varjämte minst 25 000 kronor måste beräknas åtgå till lokal- och kontorskostnader, tryck, telefon, pensionsavgifter, utskottets och lantbruksombudens sammanträden m. fl. förvaltningskostnader. Då enligt propositionen sällskapet skulle erhålla i statsanslag 44 371 kronor och dess övriga inkomster kunna beräknas till högst 10 000 kronor skulle således ingenting finnas till de många utgiftsposter, som dock beräknas skola utgå av hushållningssällskapets medel, såsom löner eller arvoden till täckdikningsförmän eller annan icke statsavlönad arbetskraft, till försöksverksamhet och vissa kostnader för undervisningskurser, till stödjande av husdjursskötselns olika grenar m. m., överslagsvis beräknade till lägst 25 000 kronor.

Som hushållningssällskapet i sitt yttrande över hushållningssällskapsutredningens betänkande år 1942 påvisade, hade sällskapet bedrivit en mer omfattande verksamhet än flera andra sällskap, ehuru det härtill uppburit mindre statsanslag än något annat (se nämnda yttrande bil. 1). Detta har varit möjligt endast genom landstingets välvilliga stöd med anslag, för innevarande år 21 800 kronor, samt under sista åren en betydande kapitalförtäring. Från såväl landstingets som hushållningssällskapets sida har givetvis räknats med att landstingsanslaget skulle upphöra, så snart staten omorganiserade hushållningssällskapen, då det icke kan anses riktigt, att vissa hushållningssällskap skola för sin verksamhet erhålla fullt tillräckliga statsmedel, medan andra måste erhålla betydande tillskott av länets egna skattemedel. Detta blir också särskilt hårt och betungande, då som på Gotland landstingsskatten under de senare åren varit omkring fyra kronor per skattekrona.

I likhet med herr Pettersson i Dahl m. fl. (motion II: 492) anse vi, att vid fördelning mellan hushållningssällskapen av utgående statsanslag hänsyn bör tagas till omfattningen av den verksamhet, hushållningssällskapen verkligen bedriva. Lämpligt vore också, som nämnda motionärer föreslagit, att grundbeloppet till varje sällskap höjes från 15 000 kronor till 25 000 kronor. Även om en sådan höjning skulle ske, kommer, vad Gotlands läns hushållningssällskap angår, en brist å omkring 15 000 kronor att föreligga, vilken även bör vid fördelningen av statsmedlen täckas. Med hänsyn till de stora krav, som på andra områden komma att ställas på landstinget i Gotlands län, är det nämligen ovisst, huruvida landstinget i fortsättningen kan lämna hushållningssällskapet understöd, framför allt som landstingsskatten där är hög och, som nämnts, rör sig omkring fyra kronor. Något verkligt skäl för att anslag till hushållningssällskap skall utgå även med hänsyn tagen till »övrig befolkning» finnes knappast enligt vår mening, allraminst i den utsträckning som föreslagits i Kungl.

Maj:ts proposition. Då den »reducerade» övriga befolkningen i riket kan beräknas till omkring 3² miljoner personer och de två tiondelarna av omkostnadsanslaget skulle utgöra 422 000 kronor eller 13² öre per person, så framgår härav, att ett visst storstadslän för denna sin övriga befolkning skulle få ett belopp, som vore ungefär lika stort som hela omkostnadsanslaget till jordbrukslänet Gotland.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 172 om hushållningssällskapens omorganisation och verksamhet måtte beakta de synpunkter, som i motionen anförts.

Stockholm den 28 mars 1944.

Th. Gardell.

Gust. Svedman.

Herman Engström.
